

Ἡμερολόγιον
περιοδείας
ἐν Ῥωσσίᾳ:
ὁ Σταφίδαπόστολος

Αθήνα, 19 Απριλίου 2021

Αγαπητές παραλήπτριες και αγαπητοί παραλήπτες,

Η τέταρτη αποστολή μας έχει ως επίκεντρο τη σταφίδα – τροφή που καλλιεργείται σε αφθονία στον τόπο μας εδώ και αιώνες, ειδικά στην Πελοπόννησο και αργότερα στα Ιόνια νησιά. Ο καρπός της σταφιδαμπέλου πρωτοκαλλιεργήθηκε από τους Φράγκους, αλλά διαδόθηκε από τους Βενετούς, οι οποίοι ύμνησαν τη θρεπτική ιδιότητα του αποξηραμένου σταφιδόκαρπου, όπως μαρτυρεί το παρακάτω δίστιχο, γραμμένο στη βενετσιάνικη διάλεκτο:

«L' una pasa gha la forza del doge de Venezia

Dà la vita, dà la morte, putela fà la vecchia»

(«Η σταφίς έχει τη δύναμη της Βενετίας του Δόγη

Δίνει ζωή, θάνατο δίνει, τη γριά κορίτσι κάνει»)

Η θρεπτική αξία της σταφίδας ήταν γνωστή από τα παμπάλαια χρόνια. Ο Δημήτριος Δράκος, ένας ογδοντάχρονος Ζακυνθινός, έστειλε το 1502 από την Πάτρα μια επιστολή προς την κυβέρνηση του νησιού του, που βρισκόταν υπό Βενετική κυριαρχία, ενημερώνοντάς την για ένα άγνωστο στη Ζάκυνθο είδος αμπέλου, με μικρές μαύρες ρώγες, που έχει πολλές ονομασίες, όπως «άσταφίδα, σταφίδα, Κόρινθο, Λιανορρώγι, Λιανοστάφυλο, κηροστάφυλο, ούβα-πάσσα, πάσουλο, και ούβα πάσουλα». Αναφέρει επίσης ότι οι ντόπιοι στην Πελοπόννησο τρώνε τη σταφίδα τον χειμώνα με ψωμί, ενώ οι φτωχοί τρέφονται από αυτή.

Οι Βενετοί δεν άργησαν να αντιληφθούν ότι ο σταφιδόκαρπος είναι «αληθές μεταλλεΐον», όπως θα γράψει το 1797 ο Γενικός Προβλεπτής Φραγκίσκος Βραγαδίνος, ο οποίος, στην ίδια επιστολή, παρομοιάζει τα μέρη που παράγουν σταφίδα με «χρυσούς τόπους, τόπους μακαρίους». Η σταφίδα αποτελούσε πλέον εκλεκτό εξαγωγίμο προϊόν για τους Βενετούς, οι οποίοι τη μετέφεραν με τα πλοία τους στα μεγάλα ευρωπαϊκά λιμάνια της εποχής.

Η κύρια αγορά σταφίδας ήταν η Αγγλία, ήδη από την εποχή της Ελισάβετ της πρώτης. Τότε όμως, οι Άγγλοι έμποροι, για να αγοράζουν σε χαμηλότερη τιμή τη σταφίδα, διέδιδαν ότι την χρησιμοποιούσαν μόνο για βαφή και όχι ως τροφή. Αργότερα, και κυρίως από την εποχή της εκβιομηχάνισης της χώρας, τον δέκατο όγδοο αιώνα, ο σταφιδόκαρπος αποτέλεσε φτηνή πηγή θερμίδων για τους Άγγλους εργάτες, οι οποίοι μπορούσαν να τον προμηθευτούν ακόμα κι από κίσκια. Αποτέλεσε όμως και βασικό

προϊόν στη ζαχαροπλαστική: ας σκεφτούμε τα raisin cookies, τα scones, αλλά και την πουτίγκα με σταφίδα –εικόνα γνώριμη στα μυθιστορήματα του Καρόλου Ντίκενς.

Κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής κατοχής στην Πελοπόννησο, σημειώθηκε κάμψη στην καλλιέργεια και το εμπόριο, ενώ στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης οι καλλιέργειες αμπέλου καταστράφηκαν ολοσχερώς. Η άφιξη του Ιωάννη Καποδίστρια στο νεοσύστατο Ελληνικό κράτος σηματοδότησε την προσπάθεια αναζωογόνησης της καλλιέργειας σταφίδας. Τις επόμενες δεκαετίες σημειώθηκε, σταδιακά, μια αξιόλογη άνοδος της παραγωγής και του εμπορίου για να φτάσουμε στη μεγάλη επέκταση της σταφιδοκαλλιέργειας κατά το δεύτερο μισό του δέκατου ένατου αιώνα.

Η αύξηση της ζήτησης από το εξωτερικό ήρθε απρόσμενα. Μια φυλλοξήρα, που έπληξε τις αμπελοκαλλιέργειες της Γαλλίας το 1863, οδήγησε στην ανάγκη εισαγωγής σταφίδας από την Ελλάδα για την παραγωγή του σταφιδίτη οίνου. Η σταφίδα που παραγόταν στις κύριες σταφιδοφόρες επαρχίες (Αίγιο, Πάτρα, Κόρινθος, Καλαμάτα, Πύργος, Τριφυλία) έγινε ξαφνικά περιζήτητη. Τούτο οδήγησε σε μια πρωτόγνωρη οικονομική άνθηση: όσοι σχετιζόνταν με την παραγωγή σταφίδας πλούτιζαν, αφού πλέον η καλλιέργεια επεκτάθηκε και σε περιοχές που παρήγαν σταφίδα κατώτερης ποιότητας. Όμως, όλη αυτή η μεθυστική ευημερία επρόκειτο να λάβει τέλος, όταν η γαλλική αμπελοαποκατάσταση κατάφερε να επανακάμψει. Από το 1893 η γαλλική αγορά έκλεισε και η συσσώρευση σοδειάς, που έμενε πια αδιάθετη, οδήγησε σε μια μεγάλη οικονομική κρίση, με πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις, την επονομαζόμενη σταφιδική κρίση.

Κατά την εκπνοή του αιώνα, μια τεράστια κοινωνική αναταραχή ξεσπά. Οι αγρότες εξεγείρονται και ξεκινούν οργανωμένο αγώνα μέσα από κινητοποιήσεις άγνωστες μέχρι τότε στην Ελλάδα: παλλαϊκά συλλαλητήρια, διαμαρτυρίες και ψηφίσματα. Η Πελοπόννησος βράζει! Μέσα σε αυτήν την ταραγμένη εποχή, ένας άνθρωπος αποφασίζει να παραβλέψει την κωλυσιεργία του κράτους και, μόνος του, ενάντια σε όλα τα εμπόδια που του έθετε η κεντρική εξουσία και εκπροσωπώντας τις σταφιδοφόρες περιοχές της Πελοποννήσου, φοράει την φουστάνελα του και φεύγει για τη Ρωσία με σκοπό να διαδώσει τη σταφίδα στην αχανή τσαρική αυτοκρατορία. Ο άνθρωπος αυτός ήταν ο εφέτης Πατρών Ευθύμιος Καράκαλος, ο οποίος έμεινε γνωστός με το παρωνύμιο «ο Σταφίδαπόστολος».

Η τέταρτη αποστολή μας έχει τίτλο «Ημερολόγιον περιοδείας εν Ρωσία: ό Σταφίδαπόστολος» και εμπνέεται από την προσωπικότητα του Ευθύμιου Καράκαλου και από το μακρύ και δύσκολο ταξίδι που πραγματοποίησε από τον Μάιο του 1894 μέχρι τον Μάρτιο του 1895. Στόχος του ταξιδιού, κατά το οποίο «όργωσε» τη Ρωσική Αυτοκρατορία, ήταν να ανοίξει μια νέα, μεγάλη αγορά σταφίδας στους ορθόδοξους Ρώσους, κυρίως ως συνοδευτικό στα κόλλυβα, ώστε να βρεθεί βιώσιμη λύση στο οικονομικό αδιέξοδο που είχε δημιουργήσει η σταφιδική κρίση στην Ελλάδα.

Τη γνωριμία μας με τον Ευθύμιο Καράκαλο, τον Σταφιδαπόστολο, την οφείλουμε στην Καίτη Αρώνη-Τσίχλη, ομότιμη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου, η οποία μας ανέπτυξε την ιστορία της σταφιδοκαλλιέργειας στον τόπο μας και μας ξεδίπλωσε γνωστές και άγνωστες πτυχές του σταφιδικού ζητήματος. Η επιστολή αυτή βασίζεται κατά κύριο λόγο στα στοιχεία που μας έδωσε κατά τη διάρκεια της συζήτησής μας.

Στοιχεία για την περιπετειώδη εκστρατεία του Σταφιδαπόστολου στο ρωσικό έδαφος αντλήσαμε κυρίως από ένα ημερολόγιο που εξέδωσε ο Καράκαλος κατά την επιστροφή του στην Ελλάδα, με τίτλο *Ημερολόγιον περιοδείας εν Ρωσσία πρὸς διάδοσιν τῆς κορινθιακῆς σταφίδος*.

Η Αθηνά Στούρνα γράφει το κείμενο *Ρέγγα κάτω από γούνινο παλτό*, στο οποίο ανασυνθέτει το ταξίδι και τις περιπέτειες του Σταφιδαπόστολου στη Ρωσία, μέσα από έναν φανταστικό διάλογο μαζί του. Ο Σταμάτης Πολενάκης εμπνέεται από τη συνάντηση που είχε ο Καράκαλος με τον Τολστόι, στο σπίτι του τελευταίου στη Μόσχα και γράφει το ποίημα *Ο Ευθύμιος Π. Καράκαλος ἐκ Δημητσάνης κατά τὴν περιοδεία του ἐν Ρωσσία πρὸς διάδοσιν τῆς κορινθιακῆς σταφίδος συναντᾷ τὸν Κόμητα Λέοντα Τολστόι στό κτῆμα τοῦ τελευταίου στή Γιασγιάννα Παλιάννα τῆ εικοστῆ πρώτῃ Μαρτίου τοῦ ἔτους 1895*.

Ο Γιώργος Tenorman Τζιουβάρας γράφει το αφήγημα *Ο Διάβολος αγαπάει τη σταφίδα*. Επίσης, συνθέτει το ορχηστρικό *Ο δρόμος για τη Ρωσία* και το τραγούδι *Μαύρη γλυκιά σταφίδα*, πάνω σε στίχους ενός τραγουδιού από τη Ζάκυνθο, που καταγράφηκε το 1599 από κάποιον χωρικό του νησιού. Τις μουσικές συνθέσεις μπορείτε να ακούσετε ακολουθώντας τον σύνδεσμο:

<https://soundcloud.com/okypus/sets/stafidapostolos>

Η Γεωργία Κουτσούκου γράφει το κείμενο *The Stafidapostol Cake* και μοιράζεται μία συνταγή για κέικ με σταφίδα. Η Ζακλίν Πολενάκη φιλοτέχνησε το πορτρέτο του Ευθύμιου Καράκαλου, ενώ στη συνολική δημιουργία συμμετείχαν επίσης η Mariana Kútulas Vrsalović, η Ιλιάνα Παζαρτζή, η Μαργαρίτα Σταυράκη και η Άννα Τσίχλη.

Η αποστολή αυτή θα φτάσει στα χέρια σας στην καρδιά της άνοιξης, σε αυτήν την περίοδο της μαγικής αναγέννησης. Η ιστορία του Ευθύμιου Καράκαλου, του Έλληνα Δον Κιχώτη της σταφίδας, θα μας υπενθυμίζει ότι όλα είναι δυνατά, αρκεί να έχουμε αγάπη για τον άνθρωπο, όραμα και πίστη στον εαυτό μας.

Θίασος Ωκύπους

ΡΕΓΓΑ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΓΟΥΝΙΝΟ ΠΑΛΤΟ

«... Θα ήθελα να γνωρίσω έναν φιλόσοφο όπως ο Νίτσε, κάπου σε ένα τραίνο ή ένα ατμόπλοιο και να περάσω ολόκληρη τη νύχτα μιλώντας μαζί του.»

Αντόν Τσέχωφ, επιστολή στον Α. Σ. Σουβόριν,
Μελίχοβο, 25 Φεβρουαρίου 1895

Πάντα ονειρευόμουν να μπορώ να συνδειπνήσω με ανθρώπους που θαυμάζω και που είναι αδύνατον να γνωρίσω, επειδή αποδήμησαν πολύ πριν γεννηθώ. Μου αρέσει να φαντάζομαι σε ποιο μέρος θα βρισκόμασταν, τι θα φορούσαμε, τι θα τρώγαμε, τι θα πίναμε και τι θα συζητούσαμε. Εδώ και χρόνια τρέφω αυτή τη φαντασίωση, με δύο συγκεκριμένους ανθρώπους: τον Ιωάννη Καποδίστρια και τον Αντόν Τσέχωφ. Τον τελευταίο χρόνο ήρθε να προστεθεί ακόμα ένας φανταστικός συνδαιτυμόνας: αυτός είναι ο Σταφιδαπόστολος ή κατά κόσμον Ευθύμιος Καράκαλος.

Ονειρεύομαι λοιπόν ότι βρίσκομαι στο βαγκόν-ρεστωράν του τραίνου που φεύγει από την Πετρούπολη για τη Βαρσοβία. Είναι Μεγάλη Πέμπτη, 30 Μαρτίου του 1895 και ο Ευθύμιος Καράκαλος επιστρέφει σιδηροδρομικώς στην Ελλάδα, έπειτα από δέκα μήνες που πέρασε διασχίζοντας την αχανή Ρωσική Αυτοκρατορία με σκοπό να διαδώσει την Κορινθιακή σταφίδα στους Ρώσους.

Είναι περασμένα μεσάνυχτα. Ο Σταφιδαπόστολος κι εγώ έχουμε κουραστεί από το μακρύ ταξίδι και από τους συνταξιδιώτες μας στο κουπέ: έναν κτηματία από το Χάρκοβο, μια κυρία που έχει μόλις εγχειριστεί στην Πετρούπολη και μας ζητά να της φέρνουμε πάγο σε κάθε σταθμό για να κάνει ενέσεις μορφίνης, έναν αστυνομικό που διψά για ερωτικές περιπέτειες κι έναν στρατηγό με στρατιωτική περιβολή, που είναι μάλλον λακωνικός στα λόγια. Η συζήτηση έχει στερέψει εδώ και ώρα και περιστρέφεται πια μόνο σε αναλύσεις για τις τιμές στα σιτάλευρα.

Κατευθυνόμαστε, λοιπόν, στο τραπέζι του βαγκόν-ρεστωράν και παραγγέλνουμε το σουπέ μας: «ρέγγα κάτω από γούνινο παλτό» (έτσι ονομάζουν στη Ρωσία τη σαλάτα με ρέγγες) και σούπα από ξυνολάχανα. Πίνουμε βότκα. Έξω βρέχει ασταμάτητα και η μυρωδιά της λάσπης μπαίνει από τα ανοιχτά παράθυρα και μπερδεύεται με το αφόρητο άρωμα των πούρων που καπνίζουν στα γύρω τραπέζια.

Ζητώ από τον Σταφιδαπόστολο να ξεκινήσει την ιστορία από την αρχή. Μου εξηγεί πως όταν δημιουργήθηκε το σταφιδικό ζήτημα στην Ελλάδα, εκείνος ήταν εφέτης στην Πάτρα και, παράλληλα, είχε εκλεγεί πρόεδρος του Λαϊκού Συνδέσμου «Άγιος Κωνσταντίνος». Με την ιδιότητα αυτή είχε εκφράσει τη γνώμη ότι μοναδική λύση στο πρόβλημα της κρίσης θα αποτελούσε η εξεύρεση νέων αγορών διαθέσεως του σταφιδοκάροπου. Υποσχέθηκε να ταξιδέψει στη Ρωσία με σκοπό να διαδώσει τη σταφίδα κι έτσι να ανοίξει εκεί μία νέα και προσοδοφόρα αγορά.

Με έξαψη μου αναπτύσσει τη θεωρία του: «Κατωρθώθη νά επιβληθῆ ἡ σταφίς εἰς τόν Ἄγγλον, τόν ὑπερήφανον, τόν ἀπρόσιτον, ὅστις ἤδη ἄνευ σταφίδος δέν δύναται νά

ζήση, διατί δέν θά τήν ἐπιβάλωμεν εἰς τόν εὐπρόσιτον, τόν ἀγαθόν Ῥῶσσον, τόν ὀμόθησκον, τόν πολυφάγον, τόν ἀρεσκόμενον εἰς τά γλυκά, ἔχοντες μάλιστα καί τήν συνδρομήν τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ῥωσσίας Ἑλλήνων;».

Ποιος ὁμως θα μπορούσε να γίνει ο γαστρονομικός νεωτερισμός, που μπορούσε να υιοθετηθεί από όλους τους Ῥώσους, αποτελώντας τεράστια ευκαιρία πώλησης του σταφιδοκάρπου; Η απάντηση ήταν: «τα κόλλυβα». Στη Ρωσία, τα κόλλυβα παρασκευάζονταν από ρύζι και όχι από βρασμένο στάρι με σταφίδες, όπως στην Ελλάδα. Ο Καράκαλος αποφάσισε να αλλάξει τη συνήθεια αυτή, παρόλες τις παραινέσεις ὅσων τον προειδοποιούσαν ὅτι τούτο θα ἦταν πολύ δύσκολο: «Ἀρκεῖ μία ἀπόδειξις τοῦ Μητροπολίτου Πετροπόλεως πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικάς ἀρχάς ἀντί ὀριζίου νά γίνεται χρῆσις σίτου εἰς τά κόλλυβα καί τό σταφιδικόν ζήτημα ἐλύθη δι' ἡμᾶς», μου λέει ζωηρά. Και συνεχίζει: «Οἱ Ῥῶσοι τήν ἀγαποῦν τήν σταφίδα, ἀλλά δέν ἐννοοῦν νά ἔλθουν νά τήν πάρουν, πρέπει νά τήν βάλωμεν εἰς τό στόμα των κατ' ἀρχάς καί ἔπειτα θά τήν ζητήσουν ὡς ἔκαμαν οἱ Κινέζοι μέ τό τέϊον.»

Με πικρία μου αφηγείται ὅτι ελάχιστοι ἀπό τα μέλη των ελληλικῶν παροικιῶν που συνάντησε στη Ρωσία τον στήριξαν και, τις περισσότερες φορές, ἡ υποδοχή που του ἐπιφύλαξαν ἦταν τόσο ψυχρή που τον ἀνάγκασε να αναρωτηθεῖ: «Τί συμβαίνει; Διατί ἐσβέσθη το αἶσθημα ὑπέρ τῆς πατρίδος; Πταίει ὁ Βορρᾶς; οὔτος τό ἀπέψυξεν; ἢ πταίομεν ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι μέ τά πολλά ἐλαττώματά μας; πταίει ἡ ἐποχή τοῦ ὕλισμου;»

Τον ρωτῶ ἐπίσης για τις διάφορες ἀμφιέσεις του, οι οποίες εἶχαν κάνει μεγάλη αἴσθηση. Κατά τη διάρκεια της περιουδίας του, ο Καράκαλος ἐμφανιζόταν φορώντας ἄλλοτε στολή ευζώνου, ἄλλοτε ἔνδυμα Ῥώσου ἐμπόρου, ἀνάλογα με την περίσταση. Πίσω στην πατρίδα, πολλοί ἦταν ἐκεῖνοι που τον περιγέλασαν. «Οὔτος ἐχλεύασε καί τήν σταφίδα καί τήν Ἑλλάδα», εἶχε ἀναφέρει γι' αὐτόν ο πρωθυπουργός Τρικουπης, ἐνώ ο Γεώργιος Σουρῆς εἶχε δημοσιεύσει το παρακάτω δίστιχο:

«Ἐνας ἐπαίτης στήν Ῥωσία
μέ ἔθνική ἐνδυμασία.»

Ο Σταφίδαπόστολος δεν θέλησε να δώσει συνέχεια στη συζήτηση. Ἀρκέστηκε μόνο σε μια τελευταία φράση: «Ἡ φύσις μᾶς ἐπροίκησε μέ θησαυρόν. Ἡμῖν δ' ἀπόκειται νά μή τόν μεταβάλωμεν εἰς ἄνθρακα.» Εἶχε πια ἀρχίσει να ξημερώνει κι ἀφού τελειώσαμε το τελευταῖο ποτήρι βότκα, ἀποσυρθήκαμε στο κουπέ μας.

Ο ΕΥΘΥΜΙΟΣ Π. ΚΑΡΑΚΑΛΟΣ ΕΚ ΔΗΜΗΤΣΑΝΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝ
ΡΩΣΣΙΑΙ
ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΣΤΑΦΙΔΟΣ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ
ΛΕΟΝΤΑ ΤΟΛΣΤΟΪ
ΣΤΟ ΚΤΗΜΑ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΗ ΓΙΑΣΓΙΑΝΑ ΠΑΛΙΑΝΑ ΤΗΙ ΕΙΚΟΣΤΗΙ
ΠΡΩΤΗΙ ΜΑΡΤΙΟΥ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1895

*Τη 15 Μαρτίου
ώρα 9.40 μ.μ.
ἀνεχώρησα ἀξ Ὀδησοῦ
Ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ
προσεβλήθην
ἀπό ἰνφλονέντζαν
τὴν νύκτα εἶχον ρίγος
πυρετόν
καί
παραληρήματα.
Τὴν ἐπομένην
καί μεθεπομένην
ἡ κατάστασις χειροτέρα,
βήξ, σκοτοδινία, κατάπτωσις
τῶν δυνάμεων,
δέν
δύναμαι νά βαδίσω*

«Καθήσατε, παρακαλῶ, πόθεν ἔρχεσθε;»

Ο κόμης Λέων Τολστόι
με περίμενε στην είσοδο
φορώντας έναν απλό επενδύτη

*ἤμουν βαριά ἀρρωστος κύριε Κόμη,
διέσχισα ολομόναχος αὐτὴν τὴν τεράστια ἀπόσταση
έρχομαι ἐξ Ἑλλάδος
μονάχα γιὰ νὰ σὰς συναντήσω*

με την αρχαιοπρεπή του γενειάδα
να κυματίζει πάλλευκη
ωσάν του εχθρού του, του βασιλέα
Ληρ

Εχάρισα στον κόμητα Τολστόι
10 κυτία Κορινθιακής σταφίδος Αιγίου

Ο Τολστόι περιμένει
ακίνητος στην είσοδο
το σκοτάδι ολόγυρα
σιγά σιγά πέφτει

αθάνατα πουλιά τραγουδούν
μέσα απ' τα φυλλώματα
τη ραγισμένη μελωδία
του θνητού κόσμου

δεν είναι η ζωή
όνειρο

Ο Τολστόι περιμένει
μασώντας τις μικρές
μαύρες σταφίδες
που έρχονται από μακριά

το βλέμμα του
πέρα απ' τα γαλανά σύννεφα
που περνούν ψηλά
πάνω από το κράτος του ζόφου

«ελάχιστη είναι η γη»
είπε
«που χρειάζεται ο άνθρωπος
για ν' αναπαυθεί εν ειρήνη
και για να ζήσει ο κόσμος
πρέπει
να κάνουμε την πέτρα
ψωμί
ακούστε όμως
τους φοβερούς,
τους αδιανόητους
τριγμούς του κόσμου
που έρχεται»

Και τότε
άκουσα πράγματι
από μακριά
μέσα στη νύχτα
τους κανονιοβολισμούς
απ' τα αόρατα θωρηκτά
κι έπειτα άκουσα
τη βουή του πανικόβλητου
πλήθους

Και τότε εκείνος έβαλε
απαλά
πάνω στους ώμους μου
το τραχύ του χέρι
του χωρικού

Κι έπειτα μονάχα
ο άνεμος· ο μακρινός
της στέππας
ο άνεμος.

Σταμάτης Πολενάκης

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΑΓΑΠΑΕΙ ΤΗΝ ΣΤΑΦΙΔΑ

Το ιερόν έτος 1894 κατά τα γραφάς, ευρέθη ο Ευθύμιος Καράκαλος εκ Πατρών, εις την Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας. Περπατώντας στο προαύλιο του Μουσείου Ερμιτάζ, άφησε τον ψυχρό άνεμο να χαϊδέψει το μούσι του. Ήταν κουρασμένος, ή μάλλον, απογοητευμένος. Ένα κάρο ήταν βυθισμένο μέσα σε ένα δένδρο. Το πιο διάσημο μουσείο στον κόσμο στεκόταν εμπρός του, γεμάτο χρυσό και πίνακες, το πρώτο μουσείο που άνοιξε ελεύθερο προς όλους. Οι τσέπες του είναι γεμάτες σταφίδα, μαζί με ένα γράμμα που έχει γράψει για την γυναίκα του.

Κοιτάει το κάρο. Σύννεφα απλώνονται τριγύρω και μια περιεργη τεράστια μορφή ξεχύνεται μέσα από το δένδρο. Είναι τουλάχιστον τρία μέτρα, μαύρη με πράσινη, μοιάζει να έχει κέρατα και να φοράει και στολή τσολιά. Ο Ευθύμιος τρομάζει. Κουνάει το κεφάλι του. *Τι τρομερό όνειρο είναι τούτο μωρέ, σκέφτηκε.*

«Μη φοβάσαι νέε μου» λέει με μπάσα φωνή η μορφή.

«Ποιος είσαι; Μην θες να μου πάρεις τις σταφίδες;» απαντά με τρόμο ο Ευθύμιος!

«Ξέρεις ποιος είμαι.»

«Μωρέ δεν έχω ιδέα.»

«Μάντεψε.»

«Μην είσαι ο Θεός, ο μη Θεός, ή το ανάμεσό τους;»

Η μορφή κάγχασε.

«Ας πούμε το ανάμεσό τους.»

«Ωραία. Και τι θες λοιπόν;»

«Σε ορίζω τον Απόστολο της Σταφίδας, από τώρα και πέρα αυτό θα είναι το όνομά σου, ο Σταφίδαπόστολος. Βρες τον τρόπο να σώσεις το ευλογημένο γένος το Ελληνικό, τη ρίζα της Δημοκρατίας, το λίκνο της Φιλοσοφίας, σώσε τη χώρα, μόνο εσύ μπορείς. Έχεις το ελεύθερο να φερθείς όπως καταλαβαίνεις. Αν τα καταφέρεις θα αναφέρεσαι ως ο Πέμπτος Απόστολος, γράψε και κανένα κείμενο να το ψάλλουν οι παπάδες. Πήγαινε νέε μου, πήγαινε εις το όνομά μου, όποιο και να' ναι».

Ο Ευθύμιος Καράκαλος, ο σχεδόν Πέμπτος Απόστολος, κάθεται στο κάρο, εκεί που ήταν πριν η μορφή. Κλείνει τα μάτια. Κρυνώνει μα δεν τον νοιάζει.

Το χιόνι έπεφτε παχύ. Αγγίζει τις σταφίδες στη τσέπη του με αγάπη, ενώ μια ορμή γεννιέται μέσα του. Ναι, θα είναι ο σωτήρας της χώρας. Δεν είναι αστείο, αυτή η οικονομική κρίση που βάρεσε την Ελλάδα κατακέφαλα μπορεί να σωθεί πράγματι από εκείνον. Χμμ. Τι να κάνει; Σκέφτεται τρόπους:

Θα τους πείσω να βάζουν στα κόλλυβα σταφίδες, να κάνουν ρυζόγαλα, ας το βράζουν με φαγόπυρο στο σαμοβάρι. Αφού είναι υπερ-τροφή, το φαΐ των βασιλιάδων αλλά και των φτωχών. Σταφίδα, με βιταμίνες, αμινοξέα, αντιοξειδωτική, δυναμωτική, ζήτω η Σταφίδα.
Αχ. Όταν γυρίσω πίσω θα με υποδεχτούν με τιμές, φανφάρες, φιλαρμονικές, τύμπανα, τρομπέτες, μαντολίνα, σημαίες, συνθήματα, ένας δρόμος θα δοθεί εις το όνομά μου, κάπου στο κέντρο της Πάτρας ή της Κορίνθου.

Ξάφνου, ένα χέρι τον σκούντησε από τα ονείρατά του.

«Κύριε Καράκαλε, ήρθε η ώρα να φύγουμε, ο Πρίγκιπας Γκαγκάριν μας περιμένει». Φεύγοντας κοιτάει πίσω με νοσταλγία. Ο άνεμος ψιθυρίζει στον ουρανό της Αγίας Πετρούπολης λόγια ιερά, λόγια που μόνος εκείνος, ο Εκλεκτός, μπορεί να ακούσει.
«...ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι...»

Γιώργος Tenorman Τζιουβάρας

THE STAFIDAPOSTOL CAKE

«Αγάλι αγάλια, φύτευε ο γεωργός τ' αμπέλι κι αγάλι αγάλια έγινε η αγουρίδα μέλι». Τη σταφίδα την λατρεύω. Από παιδάκι τρελαινόμουν με το κτήριο του ΑΣΟ στο λιμάνι της Καλαμάτας. Τα καλοκαίρια πήγαινα στον Άρη και, αφού η κυρία Αγγελική μου έπαιρνε τα μυαλά με ψωμί, λάδι, τριμμένη ντομάτα και τυρί, ερχόταν η θεία Βασιλική και με απογείωνε με σταφύλι από το κλήμα και τυρί. Αναμνήσεις και γεύσεις που παραμένουν ζωντανές στη μνήμη, ακόμα και μετά το αλτσχάιμερ.

Ο Σταφιδαπόστολος, σαν σωστός τροφουλλέκτης, ασχολήθηκε αποκλειστικά με την σταφίδα. Τον χλεύασαν, τον απείλησαν, εκεί αυτός, σταφίδα και ξερό ψωμί. Γνήσιος σταφιδοφύλακας ο κύριος Καράκαλος, δεν έκανε πίσω με τίποτα και για τίποτα. Σωστός φρουρός, ταμένος στον σκοπό του, άτεγκτος σταφιδοπροστάτης. Τι να πρωτοπεί κανείς για αυτόν τον απίθανο, που ο Τσιφόρος θα τον είχε κάνει ταινία, ενώ ο Στήβεν Σπίλμπεργκ δεν ξέρει τι έχασε. Εγώ θα του αφιερώσω ένα πεντανόστιμο κέικ με σταφίδες, μιας και το αξίζει. Μιας και σαν χρηματιστηριακό προϊόν η σταφίδα κάνει θραύση στην Αγγλία... Το όνομα αυτού... The Stafidapostol cake.

Υλικά συνταγής

200 γρ. βούτυρο
150 γρ. ζάχαρη
4 αυγά
1 σφηνοπότηρο κονιάκ (30ml.)
250 γρ. αλεύρι φαρίνα που φουσκώνει μόνο του
1 κ.γ. baking powder
½ κ.γ. κάρδαμο
½ κ.γ. τζίντζερ
250 γρ. σταφίδες

Εκτέλεση

Χτυπάμε το βούτυρο με την ζάχαρη μέχρι να αφρατέψουν. Προσθέτουμε ένα-ένα τα αυγά, συνεχίζουμε το χτύπημα και μόλις ομογενοποιηθούν, προσθέτουμε το κονιάκ. Στη συνέχεια, αναμειγνύουμε το baking powder με το αλεύρι, το κάρδαμο και το τζίντζερ. Αλευρώνουμε ελαφρά με μια κουταλιά αλεύρι τις σταφίδες, τις ανακατεύουμε και τις προσθέτουμε στο μείγμα. Ανακατεύουμε με μια μαρίζ. Βουτυρώνουμε μια φόρμα για κέικ, προσθέτουμε ζάχαρη και κουνάμε την φόρμα να πάει παντού. Τινάζουμε να φύγει η περιττή ζάχαρη και προσθέτουμε το μείγμα στη φόρμα. Ψήνουμε σε προθερμασμένο φούρνο στους 170°C για 35 με 40 λεπτά.

Γεωργία Κουτσούκου